

בוואו נהיה העם ששחר מת בשבילן

לפני פחות מחודש נסעו ליאור בן עמי וחבריו לעשות על האש ללוחמים בדרום • הם פגשו שם צנחן מגדוד 101 שסיפר להם על המראות מהטבח, על ריח המוות שלא מרפה ועל הגאווה שבהגנה על הארץ • "כשראיתי את המריבות ביום כיפור אמרתי 'אין לי מה לעשות פה'", אמר, "אבל אני רואה את העם עכשיו, ובשבילי אני מוכן להילחם. אני מוכן למות בעד המדינה שלנו" • בסוף השבוע שחר פרידמן נהרג בקרבות בעזה, והשאיר אחריו צוואה: שנהיה ראויים לו ולחבריו שמסרו את נפשם

משהו מלא גורל כאילו הביא אותו אלינו. הגענו, כמה חברי ילדות מהכדורגל של יום ישי בראשל"צ לאחר מאזורי הכינוס ביישוב בדרום כדי לעשות על האש למילואימניקים של גולני. והוא, סדירניק בחופשת שחרור שהיה באזור הכינוס, כאילו נקלע אלינו. ליד המגל התפתחה שיחה שמהסוג שלא שוכחים. פגשנו לוחם שלא שוכחים. באותה שבת של 7 באוקטובר הפלוגה שלו הוקפצה במסוק לאזור המסיבה ברעים. נעו רגלית, עשו מארבים, נלחמו כל הלילה ליד קיבוץ מפלסים. תוך כדי שחר תיאר איך חיסל מחבל בשישה כדורים. האדם הראשון שהרג. איך הרגשת, שאלתי. "רטט קל בכתף ימין, לא יותר מזה. זה מחבל, אחי, לא יותר". כשאור ראשון של בוקר שטף את העוטף, הזוועות נחשפו בפניו. זה ישב לו עמוק בראש. הגופות השרופות, האנשים ששרועים, ילדים. "אני מרגיש צמרמורת כשאני מספר", אמר. "קח, לא אכלת כלום", אחד החברים דחף לו

ליאור בן עמי

זו הייתה שעת ערב מאוחרת. האוויר סביבנו היה סמיך. כמעט מוצק. מא-סון העוטף, מדריכות התמרון שבדרך, מע-שן המנגל. עננת ניחוח בשר צלוי עמדה בלב השמיים. רק שלשחר פרידמן היה תקוע ריח אחר באף. של יישובי העוטף. ריח הטבח. לא יעבור לי לעולם, אמר. הוא עמד שם ליד הצנחן מגדוד 101. הדליק סיגריות, טעם ממה שעל המנגל, ותיאר. תיאר מראות מ-7 באוקטובר. תיאר לחימה. תיאר תחושות. דיבר על התמרון שאליו ייצא בקרוב. ואז כמו השאיר מילים שאין ברירה אלא לכתוב פה בשבילי כולנו. בשביל המשך חיי הארץ הזו. בשביל העתיד שלנו. לא פחות.

מרב שלם ואבי יששכרוף

אמה ואביה החורג של בת זוגו של שחר

סליחה שלא עצרנו אותך

כמה ימים לאחר שהחלה המלחמה הגעתי אליך למפלסים, בדרך לא דרך. כשהתקשרתי אמרת את ה"מה הולך" הקבוע שלך. וגם שם, אפילו שם, כשהמכוניות השרופות מסביבנו, מחבלים בשטח ורקטות נוחות, המשכת לצחוק על הכל. סיפרנו למשפחה על "חופשת השחרור המושלמת" שאירגנו לך בקיבוץ מפלסים, עם בריכה ועם חוגים ואפילו עם מסאו' בערב. אבל באותו ערב הייתה לכם היתקלות שבה חיסלתם חוליית מחבלים שניסתה לחדור שוב לקיבוץ.

שחר עם בת זוגו נגה

ומאז היית עמוק בלחימה. התקשרת לספר שלא תהיה זמין יותר עד שלפני שבועיים בערך יצאת להפוגה קצרה והתקשרת כשהיינו כולנו ליד הטלפון. הבטחת שתחזור הביתה בשלום ושנתראה עוד מעט. ביקשתי ממך לא להסס ולפגוע בכל מי שצריך לפגוע. רק שתחזור אלינו ונחגוג. הספקת עוד לראות את ההורים, ליאת ודורון, ואת נגית שלנו, שאותה אהבת כל כך, איש יפה ומצחיק שכמוך. הרמת אותה באוויר גבוהה עם כל השרירים האלה שלך ועם המדים הטקטיים שכל כך שמחת לקבל. וזהו. וכך זה נגמה, שחר. מאז לא שמענו ממך, עד לטלפון מאביך דורון ביום שבת. והבנו שאם אבא שלך מתקשר בשבת אז קרה משהו. אבל לשנייה אחת עוד קיוונו שאולי רק נפצעת, שאולי אתה פצוע קל, או בינוני, או קשה, אבל משהו שייתן תקווה. אבל זה נגמר. באבחה אחת נעלמה התקווה ונותרנו, שחר, עם חור ענק בנשמה. עם ילד פלא שלא ישוב אלינו עוד, עם אהבה שיש רק בספרים. אנחנו אוהבים אותך כל כך "שחר פ", ככה קראנו לך, אנחנו מבקשים סליחה שלא עצרנו אותך, שלא התעקשנו מספיק. בבקשה תשי מור עלינו מלמעלה, בבקשה תשמור משם על נגית שלנו.

שחר אהוב, קצת קשה לנו להיפרד, אז אנחנו מתנצלים מראש אם נפסיק מדי פעם כדי לנשום. המחשבה על פרידה ממך נשמעת מופרכת כל כך, הזויה. הילד המתוק, המצחיק, שהכניס כל כך הרבה חיים למשפחה שלנו, שכבש כל אחד ואחת מאיתנו בחיוך אחר, הולך מאיתנו. שחר, לפני קצת יותר משלוש שנים הפכת לחלק בלתי נפרד מאיתנו. האח הקטן של נגיה לפתע הופך להיות החבר של נגה, של נגית. הנער שהיה עדיין בתיכון, שהעז להתחיל עם החברה של אחותו הגדולה, כי רק אתה יכול להעז לעשות כזה דבר. עם הישירות שלך, הכינות, הנכונות לדבר על הכל בלי להעמיד פנים. ואיזה זוג מהמם שהייתם, איזה זוג יפה. הכי חמודים שאפשר, עם שמות החיבה המתוקים והקולות המצחיקים, כשהייתם מדברים האחד לשני. אהבת אמת, מצאתם האחד את השנייה צעירים וזה היה ברור שנועדתם האחד לשני. ואנחנו לא מעכלים עדיין, שחר, שאתה, האיש הכי אופטימי שיצא לנו להכיר, הכי שמח והכי טוב לכולם, אתה כבר לא פה. כמה תמכת בנגה כשיאיר נפטר, כמה תמכת בשחר ויובל, האחים שלה, שהיו גם כמו האחים שלך, בכולנו. תמיד שם. אנחנו זוכרים כל רגע וכל שנייה ממך. את השבתות שלך איתנו, את העל האשים שהשקעת בהם כל כך, את הבישולים, התבלינים ואיך ידעת בדיוק איזה פלפל חריף יתאים לאיזו טחינה, וכמובן איך להוציא את הסטייק בשנייה הנכונה ולחתוך אותו כמו שרק אתה יודע.

היית איש עם ערכים, עם אידיאולוגיה. אהבת את המדינה הזו ורצית לשרת בקרב. ואני חשתי שתשרת בדוברתן כמו אביך, כמוני, כי מסוכן שם. והלכת לצנחנים והיה לך קשה, לפעמים מאוד קשה, אבל לא נשברת, כי המילה הזו לא קיימת אצלך במילון. ואט"אט חלפו להם החודשים וככה גם אתה הצטרפת למשפחה שלנו. בקבוצת הוואטסאפ המשפחתית, בכל מפגש, בכל אירוע. דורון, ליאת, ענבר, נגיה וסוהר הפכו למשפחה שלנו. לחלק מאיתנו. וכל חודש שחלף גם קירב אותך ואת נגה לשחרור מהצבא ולטיסה למזרח. רצית להתגייס לשב"כ אחרי הצבא, וידעתי שגם לשם תגיע. אבל קודם כל לטוס עם נגה למזרח. ביום חמישי, 5 באוקטובר, הגיע היום המיוחל. יצאת לחופשת שחרור. למחרת עוד חגגנו בארוחת ערב מצחיקה וטרפת, כמה מפ"ת, סטייק. אהבת לטרוף את החיים שחר והיה בזה משהו מדבק, משהו שהכניס בנו נעורים, תום, שחוק. למחרת החלה המלחמה עם האויב הארור הזה ואתה הוקפצת. כשמרב הראתה לך את הסרטונים הראשונים משרדות, אמרת שלא יכול להיות ושוה פייק. אבל אז הגיע מהצבא הטלפון שהקפיץ אותך ומרב אמרה לך שאולי לא תצא מהבית, כמעט התחננה. ביקש שה שאולי נעשה משהו שלא יאפשר שתחזור לצבא, כי לא רצינו שתיכנס לעזה. אבל אתה לא הקשבת למרב או לאף אחד אחר. החלטת שאתה חייב לחזור לצבא, לחברים מגדוד 101.

לפגישה עם שחר פרידמן שלושה שבועות לפני שנפל בעזה

"ליכלכו על הדור שלנו".
שחר במפגש עם בן עמי (במרכז)
וחבריו, לפני שלושה שבועות

שחר עם הוריו
בתמונה האחרונה
לפני שנכנס לעזה

היו אנשים טובים

תחייבו
תשאפו לגרום לכל אדם בכך יפגוש לחייד גם,
תהיו פתוחים לביקורת ותנסו תמיד להשתפר.
דעו כי המידה הגדולה ביותר אשר יכולה להיות לאדם
היא היכולת לשמח אדם אחר.

תפתחו אוזניים לצרכיו של הזולת ותפקחו עיניים לצערנו.
השתדלו לחייך כמה שיותר גם כשקשה.
שימו לב לאנשים הקטנים הנופלים לנו בזוויות של העין.
תעריכו את הדברים הקטנים שיש לעולם להציע בעיקר
טבע ומוזיקה.

והכי חשוב תיהיו אנשים טובים בדרככם אל תתנו
לחברה להכתיב לכם מה עושה אתכם אנשים טובים,
פשוט השתדלו כמה שאפשר וגם כשנפלים דעו כי זאת
הדרך להצלחה במעלה זאת.

תאהבו את עצמכם ואת העולם כאשר תקרינו החוצה
שמחה יוצר לאט לאט מעגל שייצור עולם טוב יותר.

הצוואה
של
שחר
בשיחת
ווטסאפ

עוד משהו אחד: הצוואה.
בגרדור ידעו ששחר וחבריו חוו אובדן. אז העי-
דיפו שלא יהיו חשופים לכאב ששטף מדינה של-
מה בתקופה שאחרי 7 באוקטובר. העדיפו שיהיו
ממוקדים במשימה. שחר סיפר אז שלקחו מהם
טלפונים, איפשרו להם לאיזה שעה ביום. לכן
הוא לא לגמרי ידע מה קורה בחוץ.
בתחושה שלו, עם ישראל היה מאוחד כמו אג-
רוף. לא פחות מזה. "תראה לי אחד שיעזר לצפצף
היום למישהו בכביש", אמר לי.
לא היה לי לב לומר לו שנכון, זה כבר לא אותו
עם, אנחנו פי אלף מאוחדים, ונכון, זה מרגש, אבל
עדיין לא מספיק. לפחות לא כמו שהוא מרמז.
בשבילי, לוחם הצנחנים שהיה מוכן למות
עבורנו, שלא רק דיבר, אלא גם עשה, אנחנו
חייבים להיות אחרים. אפילו לא צפצוף בכביש.
בשביל הצנחן שחר פרידמן, בואו נהיה העם
שמת בשבילו.

בא, הייתי בחופשת שחרור. כבר הייתי עם ציור
מזוכה. לא היה לי כלום. אבל כל מה שאנחנו
צריכים קיבלנו. יש לי יותר בוקסרים משהיו לי
כל החיים שלי. אנשים לא היו מתמודדים בלעדי
זה. בלעדי העם החיילים לא היו מתמודדים.
"למה היינו צריכים להגיע למצב הזה בכלל",
שאל אותו אבני.
"בלי שואה גם לא הייתה מדינה", השיב. "המ-
לחמה הזאת הצילה אותנו ממלחמת אחים".
אתה יודע, אמרתי לו קודם לכן, הדור שלכם,
קצת זילזלנו בו. דור הטיקטוק.
"ליכלכו על הדור שלנו", שחר השיב, "אבל יש
פה מעשי גבורה. יש לי חבר, עמד בכניסה למיגר
נית. כל רימון זרק החוצה. זה דור אחר הוכחנו את
עצמנו. ובעתיד נהיה מלומדים יותר, ערכיים יותר".
זה נגמר בפרידה וחייבוק. שחר פרידמן, הלוחם
שכמו משום מקום הגיע, היה אחד שנכנס ללב
ברגע. והמילים שהשאיר נשארו איתנו. "שחר,
תשמור על עצמך", צעק לו דני קרליק, אחד הח-
ברים, כשנפרדנו.

זה מה שאנחנו רוצים. אם ייתנו לנו לעשות את
העבודה, ניתן פה שקט ל-50 שנה.
"אין פה אחד שאין לו חבר הרג. המ"פ שלי
אמר ביום הראשון למלחמה 'אני מוכן למות'.
ואני כמוהו. אם קורה משהו, אני מוכן למות בעד
המדינה שלנו".
אלה היו דברים שנאמרו בביטחון. ואי-אפשר
היה שלא להתעכב עליהם. ולדבר על המדינה,
על העם שלנו.
שחר סיפר על הקרבה שלו לדת, הוא אפילו
הדריך בבני עקיבא. "כשראיתי את המריבות
ביום כיפור האחרון", סיפר, "אמרתי 'אין לי
מה לעשות פה'. אבל אני רואה את העם עכשיו,
ואני רואה עתיד למדינה שלנו. אני רואה אתכם,
שבתם לכאן היום, אני אומר יש עתיד למדי-
נה. בשביל מדינה כזאת אני מוכן להילחם. אין
מדינה כזאת בעולם. אין עוד עם שנראה ככה".
חברים שלי, ששמעו אותו, התרגשו. הצטר-
פו לשיחה. "אני אקעקע אותך", הבטיח לו אחד
מהם, גיא אבני, קצת בצחוק. "כשהוקפצתי לצ-

עוד פיתה, עם שני קבבים. שחר לקח. הסתכל על
הפיתה, לא נגע.
הוא נזכר בחילוף אנשי העוטף מהבתים. תיאר
איך נראה מעיניו אובדן האמון. במדינה, במין
האנושי. "לא רוצים לפתוח דלת, עושים לך ככה
מהחלון", סימן ביד תנועת לא. "תחושה נוראית".
ואז המשיך. התעכב על רסיסי מראות: בירה
חצי גמורה בבית מנותן, מזוודה ליד הדלת של
משפחה שעמדה לצאת לחופשה, קפה קר, פייסל
סיגריה במאפרה. "ולך אין זמן להיות אנושי לסי-
טואציה", סיפר, "אפילו סתם להבין כמה זה נורא".

ואז שחר סיפר על אבירות. מהגדוד, מהבית.
שישה חברים שלו נפלו. "פעם ראשונה שראיתי
חייל מת", חזר אל מראה משה הקרב.
"אתה יודע", המשיך, "כשחיילים יוצאים
לחופשה, הפנטזיה שלהם זה לאכול שווארמה.
שלנו זה ללכת לקברים של החברים שאיבדנו.
אבל קודם אנחנו רק רוצים לנקום את נקמתם.